

ЗВІТ
про роботу Радників з питань внутрішньо переміщених осіб Міністерства
соціальної політики України
за період з 1 по 31 липня 2016 року

I. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОГРАМУ

Програма «Посилення участі громадянського суспільства у роботі Міністерства соціальної політики України та процесі національного примирення» (далі - Програма) запроваджена спільно Міністерством соціальної політики України та з канадською неурядовою організацією “Stabilization Support Services” за підтримки Уряду Великої Британії. В рамках програми 30 радників з питань внутрішньо переміщених осіб (далі - ВПО), обрані шляхом прозорого конкурсу, працюють при Міністерстві соціальної політики України. Із них 28 радників представлені на регіональних рівнях та 2 – на центральному. Радники разом з Міністерством соціальної політики України та органами місцевої влади займаються вирішенням проблемних питань ВПО у конкретних регіонах. Підготовчий етап програми на національному рівні розпочався 1 вересня 2015 року. 15 вересня регіональні радники прийняли перших громадян.

За даними структурних підрозділів соціального захисту населення обласних та Київської міськдержадміністрацій на 25 липня 2016 року взято на облік 1 766 602 ВПО (на кінець червня було 1 788 527 осіб) або 1 434 215 сімей з Криму та Донбасу. З початку 2016р. отримувачам допомоги профінансовано 1 874 638 тис. грн.¹

Інформація про Програму постійно поширюється серед ВПО, органи влади на місцях все частіше звертаються до Радників за консультаціями та направляють громадян на особистий прийом.

II. АДВОКАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ РАДНИКІВ

У зв'язку з прийняттям постанов Кабінету Міністрів України від 08.06.2016 № 352 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509»² та № 365 «Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам»³, виникла низка проблемних питань реалізації їх положень. Для їх вирішення програма надала низку пропозицій Міністерству соціальної політики, провела консультації з громадськими організаціями та розпочала всеукраїнський моніторинг. Докладніше про це в наступних пунктах.

---

¹http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article;jsessionid=EE4ECCA1B3FE4964008CA32354803922.ap p1?art_id=191514&cat_id=107177

²<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/352-2016-%D0%BF>

³<http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249110200>

2.1. Дослідження якості та повноти надання соціальних послуг ВПО

Програма “Радники з питань ВПО Міністерства соціальної політики” розпочинає з 1 серпня 2016 р. моніторинг діяльності управлінь праці та соціального захисту населення (далі - УПСЗН) по всій Україні. Близько 300 УПСЗН будуть досліджені на предмет якості та повноти надання соціальних послуг внутрішньо переміщеним особам. Метою моніторингу є збір об’єктивних даних про стан поновлення та призначення виплат ВПО в умовах дії нових постанов, ситуації на місцях та розробка пропозицій для Міністерства, які базувались би не лише на принципах дотримання конституційних прав ВПО, але й на практичному досвіді Управлінь. В липні була проведена підготовча робота з проведення такого моніторингу, консультації з іншими громадськими організаціями та керівниками управлінь.

2.2. Моніторинг ситуації в областях щодо створення та функціонування комісій у містах та районах щодо призначення/поновлення виплат ВПО

В липні Радниками було проведено моніторинг ситуації в областях щодо створення та функціонування комісій у містах та районах щодо призначення/поновлення виплат ВПО. Були проведені консультації із представниками УПСЗН щодо зазначеного питання. Майже усі управління відзначили брак співробітників та відсутність матеріально-технічної бази. Ураховуючи загальну кількість призупинених виплат, перевірки у встановленому порядку не будуть дотримані визначених строків, а в окремих випадках такі фактори практично унеможливають виконання встановленої процедури.

Радник в Луганській області, як приклад, надає ситуацію в Кремінському районі. В ході співбесіди із керівником районного УПСЗН було встановлено, що на адресу УПСЗН надійшло понад 1000 заяв на здійснення відповідної перевірки від пенсійного фонду (всього ж перевірки по пенсійним виплатам в районі зараз підлягають трохи більше 1500 ВПО). На середину липня виконана перевірка лише 50 адрес (тільки 2 акти підтвердили факт проживання). Ситуація обумовлена тим, що в районі всього 2 соціальні інспектори, а, наприклад, найвіддаленіший населений пункт знаходиться на відстані близько 50 км від райцентру. Додатково можна відзначити, що тільки за минулий тиждень в районі на облік стало 326 ВПО.

Проблемним в роботі УПСЗНів виявилось виконання п. 7 Порядку призначення (відновлення) соціальних виплат ВПО, затвердженого постановою КМУ від 08.06.2016 № 365, у частині проведення протягом 15 днів перевірки достовірності фактичного місця проживання/ перебування ВПО через відсутність службового транспорту та нерозвиненістю транспортної інфраструктури у сільській місцевості.

Радник по м. Києву звертає увагу на проблему безпеки. Соціальні інспектори відмовляються відвідувати деякі помешкання ВПО через віддаленість, кодові замки, собак бійцівських порід, погрози з боку власників квартир та самих ВПО. З іншого боку є звернення від ВПО, які заявляють що до них та їх знайомих приходили невідомі, які представлялись соціальними інспекторами. Радник інформує, що зафіксовано факти пропонування членам робочої групи грошей за складання «правильних» актів перевірки.

2.3. Тренінгова програма «Актуальні питання соціального захисту ВПО»

Складовою частиною Проекту є тренінгова програма «Актуальні питання соціального захисту внутрішньо переміщених осіб», яка охопить всі регіони України і триватиме з червня 2016 по березень 2017 р.

Протягом липня більше як 155 осіб взяли участь у 5 одноденних тренінгах, організовані за підтримки обласних та міських адміністрацій. Тренінгова програма охопила три області: Рівненську, Волинську та Львівську, а також 2 тренінги було проведено у місті Києві для районних управлінь⁴. Відвідувачами тренінгів були як представники державних структур, які надають допомогу внутрішньо переміщеним особам (управління праці та соціального захисту населення, представники Пенсійного фонду, Державної міграційної служби та інших структур), так і представники неурядових організацій, які працюють з ВПО.

Три тренінгові сесії були присвячені консультуванню та наданню роз'яснень стосовно останніх законодавчих змін. Зокрема, багато уваги приділялося постановам Кабміну № 509, 365 та 637. Можна відзначити, що окрім важких випадків, державні службовці повсякчас потребували роз'яснень щодо більш поширених питань, таких як призначення допомоги та присвоєння статусу ВПО. Крім того, багато питань викликала "ієрархія" законодавства, співвідношення роботи постанов, законів та інструкцій.

Запроваджена нещодавно процедура перевірок створила високий ризик помилок при призначенні допомоги, оскільки чіткий механізм їх проведення відсутній, а навантаження, яке покладено на працівників Департаментів та Управлінь, - значне. Відвідувачі тренінгу схвально відгукнулися про включення до програми занять психологічної сесії, оскільки проблема професійного «вигорання» є абсолютно реальною. той же час, людям важко справитися з цією проблемою без професійної допомоги.

2.4. Оціночна місія місць компактного проживання ВПО

В липні представниця Програми взяла участь у роботі оціночної місії організації «Joint IDP Profiling Service» (JIPS) - міжвідомчої платформи, метою якої є надання якісної інформації про потреби ВПО гуманітарним організаціям та органам влади. Мета цієї місії - збір та обробка інформації, яка має допомогти у розробці політики та програм, зокрема щодо місць компактного проживання (далі – МКП). Кластери поставили задачу провести оцінку ситуації ВПО, що проживають в МКП, та допомогти з визначенням відповідних довгострокових рішень, ґрунтуючись на засадах соціально- економічної категоризації населення.

2.5. Законотворча діяльність

Фахівцями Програми радників підготовлено пропозиції із змінами до Порядку надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, які дозволять прив'язати розмір адресної допомоги до постійно зростаючого прожиткового мінімуму⁵. Наразі проект проходить стадію громадських

⁴ <http://www.radnyk.org/obmin-dosvidom-predstavnykiv-upszn.html>

⁵ <http://www.radnyk.org/osuchasnennya-adresnoyi-dopomohy-vpo.html>

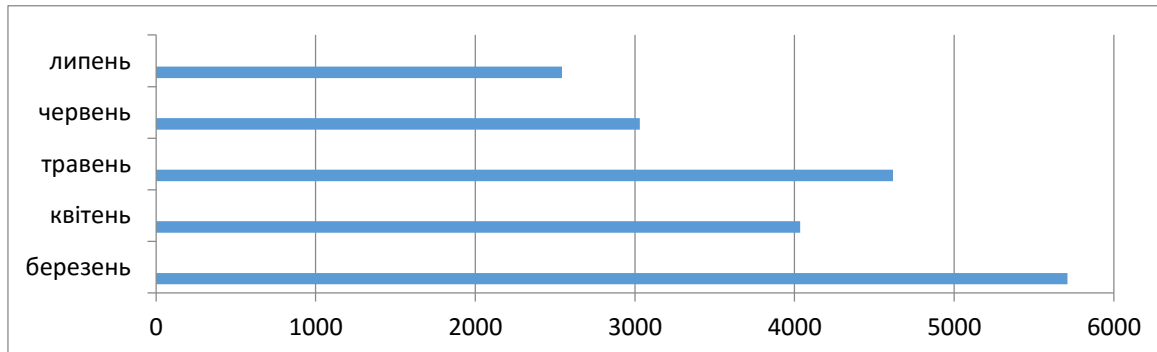
обговорень та консультацій з експертами. Учасники програми сподіваються, що проект буде підтримано більшістю правозахисних організацій.

III. АНАЛІЗ ЗВЕРНЕНЬ ЗВІТНОГО ПЕРІОДУ

У липні спостерігалось зменшення кількості звернень від ВПО, натомість мало місце значне збільшення запитів щодо проведення тренінгів, зустрічей та консультацій від працівників УПСЗН. Також Радники наголошують, що звернення ВПО потребували більше часу на вирішення, аніж в попередні місяці, та особистого супроводження. Радники звертають увагу на збільшення звернень від районних Управлінь щодо змін у постанові та шляхів проведення виплат.

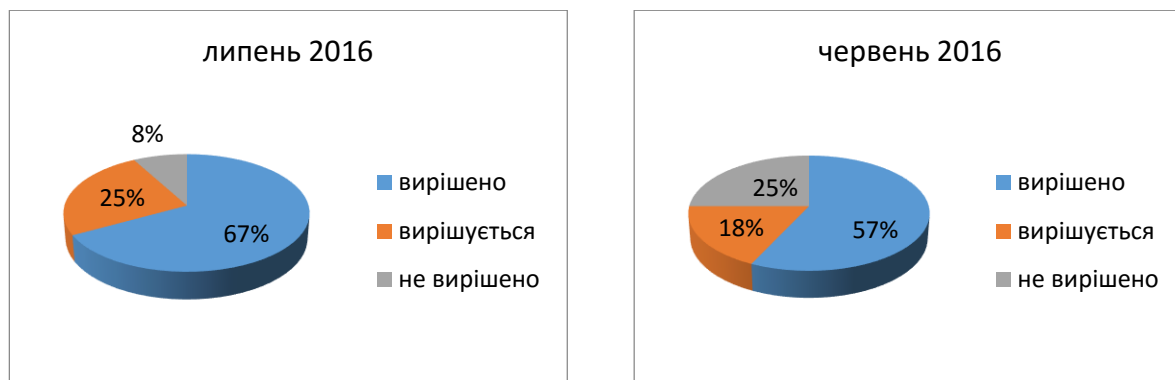
На особистий прийом до Радників звернулось 2543 громадян (в червні було 3030), що вдвічі менше ніж у березні, коли був пік звернень (було 5710) (див. Діаграму 1). Серед осіб, які звернулися за допомогою 1002 пенсіонери (39% від загальної кількості), із загальної кількості тих, хто звернувся, - жінок, 66% та 34% чоловіків. За територіальним походженням 91% - це ВПО з території проведення АТО та 9% - з Криму .

Діаграма 1. Динаміка звернень ВПО до Радників, осіб

Загалом, така ситуація спостерігалася і в проектах партнерів Радників у регіонах. Це обумовлено сезонним фактором та специфікою регіонів. Насамперед, мова йде про те, що більшість ВПО, що зареєстровано на території Донецької та Луганської областей, є мешканцями саме цих областей. Тому, у літній період, за наявної територіальної доступності, більшість ВПО намагаються потрапити додому (на тимчасово невідконтрольну українській владі територію) задля ведення власного прибудинкового господарства (сад, город), а також відвідування близьких та родичів. Також Радники відмічають, що на зменшення звернень впливає період відпусток та канікул. ВПО, які протягом тривалого періоду залишалися заручниками правової колізії щодо дійсності довідок ВПО, фактично втратили надію на захист своїх прав та на ефект звернень за допомогою.

Діаграма 2. Результати розгляду Радниками звернень внутрішньо переміщених осіб, % до кількості ВПО по місяцях

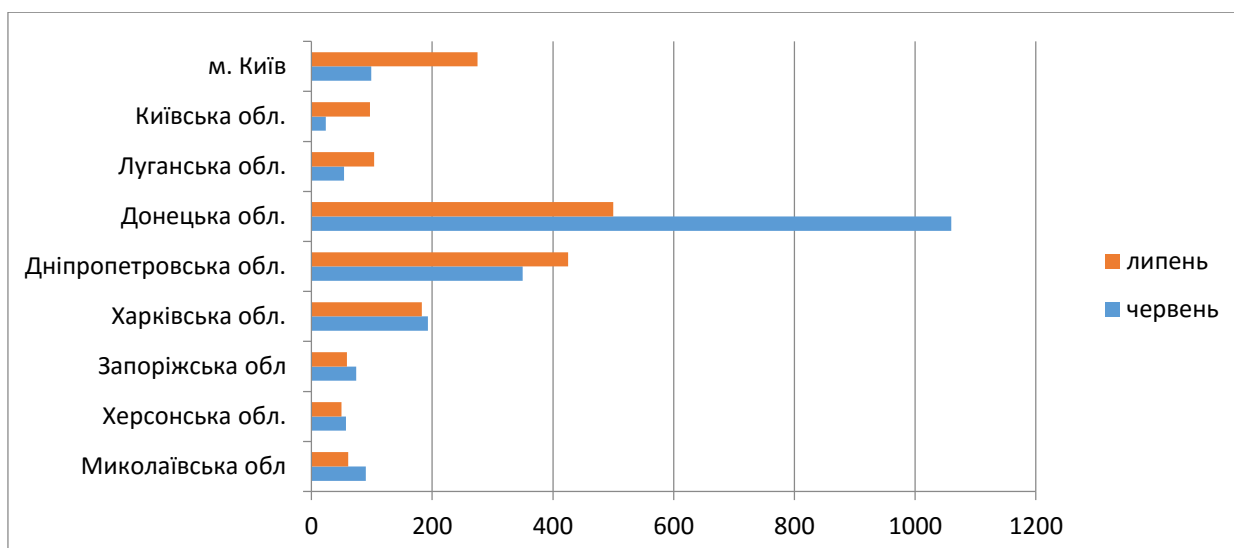

Із загальної кількості осіб, питання яких було вирішено Радниками у співпраці з державними органами та органами місцевого самоврядування, складає 67% або 1709 осіб. Питома вага осіб, питання яких перебувають у стадії вирішення, складає 25% або 621 осіб, у той час як невирішених питань залишається 8% або 213 осіб.

Варто відзначити позитивну зміну динаміки результатів розгляду звернень (див. Діаграму 2). Якщо у червні на невирішені питання припадало 25% загальної кількості осіб, то у липні питома вага скоротилася до 8%. У той же час, частка осіб, питання яких було вирішено, зросла з 57% у червні до 67% у липні п. р.

Найбільше по допомогу в липні звернулося в Донецькій (500 осіб), Дніпропетровській (425 осіб), Харківській (183 особи) областях та місті Києві (275 осіб). Трійка лідерів серед областей залишається незмінно (див. Діаграму 3), але відмічається збільшення ВПО, які звернулися до Радника по Києву (в червні було 99 осіб, що майже втричі менше ніж в липні).

Діаграма 3. Регіональний розподіл ВПО, що звернулися до Радників у червні-липні, осіб

У звітному періоді зареєстровано 3278 клопотань ВПО з різних питань, які вирішено в результаті дій Радників у співпраці з державними структурами та органами місцевого самоврядування .

У липні 2016 р., як і в попередні місяці, була велика кількість ВПО, які потребували виключно допомоги в оформленні довідок, адресної допомоги, з призначення та поновлення соціальних виплат та пенсій.

Основна тематика звернень в звітному місяці - це новий порядок поновлення та призначення виплат, терміни роботи комісій, засідань, правила обстежень житла ВПО. Радники зазначають, що люди бояться виходити з дому аби не пропустити відвідування соціального працівника. Ситуація ускладнюється тим, що зараз період літніх канікул та відпусток. ВПО консультувалися у Радників , як попередити Управління про свою відсутність на короткий визначений термін.

Радник по м. Києву інформує про збільшення кількості запитів щодо житла та продуктів харчування. Звертаються найбільш незахищені люди – одинокі пенсіонери, люди з інвалідністю, яким призупинені виплати допомоги та пенсії. Радник в Запорізькій області відмічає велику кількість звернень одиноких матерів щодо призначення державної допомоги, отримання аліментів, розлучень, дозволів на перетин дітьми лінії зіткнення.

На думку Радника в Черкаській області, серед ВПО посилюються настрої невпевненості у завтрашньому дні та невдоволення соціально-економічною ситуацією.

Кількість запитів щодо можливості отримати продуктові набори, ліки та засоби першої необхідності збільшилась до показника грудня минулого року. Такі запити надходять від ВПО, які протягом минулого року показували сталий розвиток та були забезпечені усім необхідним. Самі ВПО заявляють, що не можуть забезпечити собі прожитковий мінімум через відсутність доступу до раніше призначених видів соціальної допомоги та пенсій.

IV. СПІВПРАЦЯ З ОРГАНАМИ ВЛАДИ І МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ГРОМАДСЬКИМИ ОБ'ЄДНАННЯМИ ТА НЕУРЯДОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

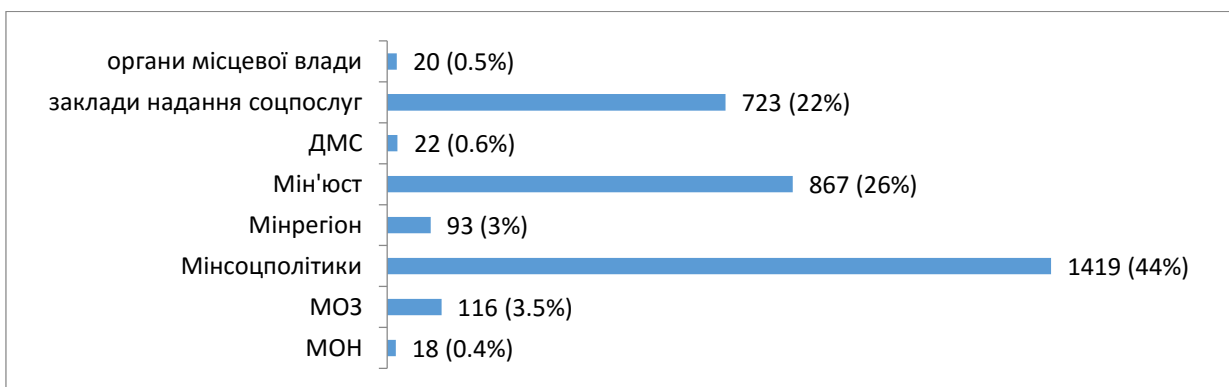
Для вирішення поточних проблемних ВПО Радники активно співпрацюють з міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування щодо розробки програм фінансування допомоги ВПО з місцевих бюджетів. Упродовж звітного періоду Радники брали участь у нарадах різного рівня щодо підвищення ефективності роботи УПСЗН, служб у справах дітей, територіальних органів ДМС, центрів зайнятості в частині роботи з ВПО та напрацьовували механізми максимально тісної взаємодії.

4.1. Аналіз задоволених клопотань, звернень

У звітному періоді зареєстровано 3278 задоволених Радниками клопотань у партнерстві з державними структурами, органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями.

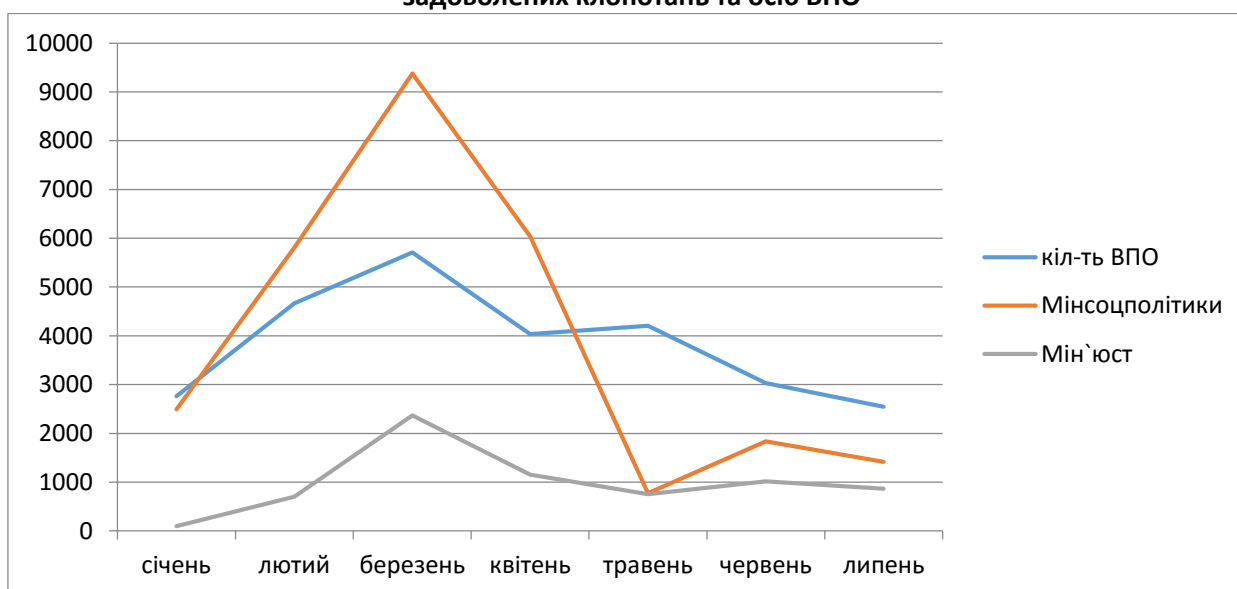
Найбільше задоволених клопотань в липні було щодо статусу ВПО, соціальних виплат та допомог (1419 або 44 % всіх вирішених клопотань) (див. Діаграму 4) .

Діаграма 4. Партнери Радників у розв'язанні проблем ВПО, кількість вирішених клопотань (у % до вирішених звернень)

Високий показник задоволених в липні клопотань припадає на юридичні питання – 867 клопотань або 26% - щодо надання безкоштовних юридичних консультацій та представництва інтересів ВПО в органах державної влади. Актуальним є питання направлення до державних і недержавних закладів надання соціальних послуг – 723 клопотань або 22%. Крім того, у співпраці з державними структурами і громадськими організаціями Радниками задоволено 116 клопотань стосовно отримання допомоги у лікуванні та догляді.

Діаграма 5. Динаміка задоволених у співпраці з Мінсоцполітики і Мін'юстом клопотань та кількості звернень до Радників, задоволених клопотань та осіб ВПО

Аналіз свідчить, що порівняно з піковим березнем найбільш актуальними тематиками звернень залишаються соціальні та правові питання (див. Діаграму 5). Зменшення проти червня кількості звернень ВПО та вирішення найбільш актуальних питань

пов'язане із розробкою експертами Проекту на підставі прийнятих урядових рішень у співдружності з іншими ГО інструкцій, якими можна користуватися самостійно.

4.2. Вирішення житлових проблем

Радники усіх областей відзначають сталу тенденцію запитів щодо забезпечення родин ВПО постійним житлом. У липні було задоволено лише 3 таких клопотань та 90 про забезпечення тимчасовим житлом.

Радником у Львівській області ініційовано та надано допомогу в організації проведення конференції «Житло для ВПО. Проблеми. Варіанти. Можливості», в якій взяли участь майже 30 ВПО. Обговорені проблеми, які виникають при зверненнях в органи місцевого самоврядування щодо виділення земельних ділянок, можливості створення транзитного центру для ВПО, які перебувають в кризових ситуаціях, отримання земельної ділянки під будівництво багатоквартирного будинку, тощо.

Гострою залишається проблема проживання ВПО в місцях компактного проживання (далі - МКП). Радники активно займаються питаннями розселення МКП, надання інформації та пошуку постійного житла. Протягом звітного періоду Радники в Запорізькій, Волинській, Луганській, Одеській, Київській, Херсонській, Миколаївській, Хмельницькій та Чернігівській областях проводили моніторинг умов проживання в МКП, виїжджали на виклики з проханням про допомогу, надавали консультації та пояснення стосовно можливостей відселення, роз'яснення по затримкам соціальних виплат та пошуку працевлаштування.

Радником в Луганській обл. відвідано у м. Старобільськ МКП викладачів та студентів Луганського національного університету ім. Т. Шевченка та проведено зустріч із завідувачем студентської соціальної служби. Під час бесіди в якості основної проблеми була названа житлова, яка на даний час не має вирішення.

4.3. Вирішення питань жінок та дітей ВПО

Триває літо, і тема оздоровлення дітей та програм адаптації дітей є важливою та актуальною.

Так, Радником у Волинській області за допомоги католицької церкви та спонсорської фінансової підтримки було організовано 7 місць в таборі для дітей ВПО. За сприяння Радника у Львівській області вирішено питання відпочинку 9 дітей за кошти обласного бюджету. Крім цього, до процесу оздоровлення та відпочинку дітей залучено благодійні організації, зокрема БФ «Карітас-Україна» та було оздоровлено 80 дітей. Радник в Кіровоградській області відвідав дитячий табір в Новоархангельському районі, де відпочивають діти-ВПО.

Радник в Рівненській області провів зустріч з представником Рівненської РДА щодо питань організації та проведення дитячого Етно-табору для дітей зі Сходу (м. Слов'янськ) та з Рівненщини у кількості 40 осіб на території табору «Сигнал» в с. Олександрія. У липні Радник здійснив поїздку в дитячий Етно-табір «Джура» для спілкування з дітьми, які приїхали зі Сходу, та обговорення з керівниками проекту історій успіху та труднощів під час табору. За результатами проведеної першої зміни патріотичного табору для дітей ВПО, дітей з прифронтової зони та дітей учасників АТО (загальна кількість – 60 осіб), було прийняте рішення про організацію ще двох додаткових змін для оздоровлення 120 дітей.

В липні Радник в Тернопільській області здійснив поїздку в Маріуполь, Широкіне і Піски з метою запрошення дітей для оздоровлення в таборах Тернопільської області. Були проведені зустрічі з представниками адміністрацій, рад, директорів та завучів шкіл та досягнута домовленість про поїздку на відпочинок 120 дітей. Завдяки залученій спонсорській та волонтерській допомозі та за сприяння ветеранів АТО Раднику в Тернопільській області вдалось організувати табори для дітей ВПО та прифронтової зони.

За сприяння Радника в Закарпатській області було відкрито два літніх табори для відпочинку дітей ВПО. Радник пролобіював виділення коштів з обласної програми «Турбота» для відпочинку та оздоровлення дітей різних категорій на весь літній період у таборі МГО «Неємія». У дитячому таборі вже відпочили та оздоровились у першу зміну більш ніж 50 дітей, у другу зміну – 60 дітей (10 дітей привезено на відпочинок з «сірої зони» м. Авдіївка за допомогою ГО з Донецької та Закарпатської областей). Другий літній табір «Sunny Smile» було відкрито для дітей ВПО м. Ужгород при готелі «Закарпаття-Інтурист». У першу зміну у таборі відпочили 30 дітей віком від трьох до п'яти років. У другу зміну відпочивали 20 дітей старше 6 років. На серпень планується відкрити зміну для дітей з інвалідністю та обмеженими можливостями.

Радник в Донецькій області провів зустріч спільно з ОДА та делегацією ЮНІСЕФ (Нью-Йорк, Женева) з приводу узгодження майбутніх перспективних програм та координації поточного захисту дітей.

Радники в Львівській та Херсонській областях брали участь у проектах допомоги вагітним жінкам-ВПО.

4.4. Співпраця з державними та недержавними структурами, інформаційна підтримка діяльності

Важливою подією липня стала координаційна зустріч організацій «Актуальні питання в роботі з внутрішньо переміщеними особами в м. Києві» у форматі круглого столу, співорганізаторами якої стали Департамент соціальної політики, УВКБ ООН та Радник по Києву. Вирішено провести наступну зустріч у вересні 2016 року; надати пропозиції щодо учасників робочих груп, які працюватимуть над питанням створення Центру тимчасового перебування ВПО в столиці та вирішенням проблем МКП в Києві; надати інформацію голові КМДА щодо ситуації навколо реалізації постанови КМУ від 08 червня 2016 р. № 365; представникам громадських організацій підготувати аналіз ситуації, що склалася з виплатами ВПО.

Радники національного рівня проводили консультування ВПО в пункті звернень громадян при Мінсоцполітики України, щодо застосування норм постанови КМУ №365 та Закону України «Про забезпечення прав і свобод ВПО», можливості отримати довідки особою з паспортом без зазначення адреси реєстрації на момент виникнення обставин та можливості отримання грантів. Також було підготовлено 129 відповідей на звернення громадян на урядову гарячу лінію.

Радник в Кіровоградській області на запрошення командира кіровоградських спецпризначенців зустрівся з військовослужбовцями ЗСУ (57 бригада і 3 Полк СпП), серед добровольців і контрактників є чоловіки-ВПО. Були обговорені проблеми матеріального

забезпечення військовослужбовців, виплати різних видів матеріальної допомоги (підйомних у зв'язку з переїздом, за поранення, на лікування, на проживання тощо), оформлення пільг на комунальні послуги за новим місцем проживання, оформлення соціальних виплат для військових-переселенців тощо. Скарг на роботу органів соціального захисту від військових не надходило.

Радники в Донецькій області взяли участь в нараді під головуванням Міністра соціальної політики України А. Реви в Донецькій ОДА (м. Краматорськ) та супроводжували Міністра та ключових працівників міністерства під час відвідин міста⁶. За результатами спілкування Радників з Міністром А. Ревою, останній погодився з необхідністю організувати повноцінну зустріч з усіма Радниками проекту і вже надав доручення своєму заступнику підготувати цю зустріч. Під час зустрічі були обговорені основні питання та визначені головні напрямки подальшої діяльності.

В липні Радники брали активну участь в інформаційній діяльності Програми. Опубліковано 15 статей, надано 12 коментарів, в ефір вийшло 7 сюжетів за участю радників, 1 телепередача та 2 радіо-ефіри. Окрім того радники взяли участь у 24 круглих столах, 2 брифінгах та більш ніж 20 інших заходах.

На сайті проекту www.radnyk.org постійно надається вся інформація про діяльність Радників на місцях та корисні інформаційні матеріали для ВПО.

---

⁶ <http://www.radnyk.org/chy-buty-reformi-soczhystu.html>